

Procedure dispensatie Moderne Vreemde Taal op het Nieuwe Eemland.

(Het wettelijke kader is bijgevoegd als bijlage.)

Uitgangspunt voor de procedure dispensatie MVT:

- Alle leerlingen volgen de vreemde talen die verplicht/gekozen zijn in het leerjaar.

Mavo

- Bij onoverkomelijke problemen (dyslexie beperkt aanwijsbaar de kans op het behalen van het diploma) is er de mogelijkheid een aangepast programma in een van de MVT te volgen (Frans in 2M, Duits in 3M). (zie bijlage 1)
- Alleen in zeer uitzonderlijke gevallen kan er sprake zijn van dispensatie van een MVT

Havo/Vwo

- Voor leerlingen van havo en vwo is er geen dispensatie mogelijk in de eerste drie leerjaren (m.u.v. de situaties die beschreven zijn in artikel 21, lid 2 en 3 van het Inrichtingsbesluit. – zie bijlage 2). Het staat de school echter vrij de leerlingen een aangepast programma aan te bieden.

Stappenplan dispensatie bij ernstige problemen bij de moderne vreemde talen voor dyslectische leerlingen in de mavo:

Fase 1 Rapportvergadering aan het einde van het schooljaar

- 1 Bij de rapportvergadering aan het einde van het schooljaar wordt in de eerste en tweede klas vastgesteld er of onvoldoende resultaten zijn bij de MVT.
- 2 Besproken wordt hoe de werkhouding en inzet van de leerling zijn. Uitgangspunt is dat ook dyslectische leerlingen een goede werkhouding en inzet hebben.
- 3 Besproken wordt of de problemen veroorzaakt worden door dyslexie. Alle talentdocenten spreken zich daar over uit. De mening van de collega's van de overige vakken m.b.t. de invloed van dyslexie op het verwerven van kennis, is daarbij ondersteunend .
- 4 Er wordt vastgesteld of docenten onoverkomelijke problemen verwachten in het volgende schooljaar.
- 5 Indien bij de bespreking geconstateerd wordt dat de dyslexie voor de leerling de kans op het behalen van het diploma onmogelijk maakt, wordt onderzocht op welke wijze de leerling (verder) tegemoet gekomen wordt/kan worden (zie Fase 2).

Fase 2 Rt begin schooljaar en Rapportvergadering november

Na het vaststellen van de problemen, wordt door RT-er en mentor, het volgende onderzocht en wordt, indien nodig, actie ondernomen:

- 1 Is er RT aangeboden/gevolgd binnen en/of buiten school en in welke mate? Wat is het effect van deze RT? Moet de ondersteuning uitgebreid worden?
- 2 Wordt gebruik gemaakt van alle faciliteiten waar de leerling aanspraak op kan maken, conform het dyslexieprotocol en de dyslexieverklaring van de leerling. Wat is het effect van het gebruik van deze faciliteiten?
- 3 Indien noodzakelijk geacht worden de leerling meer faciliteiten aangeboden conform het dyslexieprotocol en de dyslexieverklaring van de leerling.
- 4 Bij de rapportvergadering in november wordt opnieuw aandacht besteed aan de resultaten van de leerling zoals in Fase 1. Er wordt advies ingewonnen bij de docenten MVT, de docent Nederlands en de RT-ers m.b.t. de dispensatie. Aan de overige vakdocenten wordt informatie gevraagd over de werkhouding en inzet van de betreffende leerling.

Fase 3 MAVO afdelingsleider

Indien na afronding van Fase 2 de resultaten van de leerling alsnog zeer onvoldoende blijken te zijn, wordt onderzocht of de leerling in aanmerking komt voor dispensatie. Alleen leerlingen met een goede werkhouding en een goede inzet komen in aanmerking voor dispensatie voor een moderne vreemde taal.

- 1 Na de bespreking in de rapportvergadering wordt door de teamleider op basis van het advies van de docentenvergadering (en de RT-er) besloten of de leerling in aanmerking komt voor dispensatie.
- 2 Dispensatie bestaat uit het volgen van een aangepast programma voor Frans in 2 MAVO, en het kiezen van een ander vak dan Duits (wiskunde, geschiedenis of aardrijkskunde – zie bijlage) in 3M.
  - a. De leerling dient het aangepaste programma in 2 mavo aan het einde van het schooljaar “naar behoren” afgerond te hebben. Het programma wordt dan voldoende beoordeeld (6) en als zodanig meegewogen bij de vaststelling van het rapport.
  - b. De leerling die in 3 mavo geen Duits volgt, maar een ander vak, wordt voor het betreffende vak beoordeeld zoals de andere leerlingen. Dit vak telt even zwaar mee als de overige gekozen vakken.

HAVO/VWO

In de eerste drie leerjaren mag aan leerlingen met dyslexie geen dispensatie worden verleend. De school mag wel een aangepast programma aanbieden.

- 1 Er wordt advies ingewonnen bij de docenten MVT, de docent Nederlands en de RT-ers m.b.t. de noodzaak de leerling tegemoet te komen. Aan de overige vakdocenten wordt informatie gevraagd over de werkhouding en inzet van de betreffende leerling.
- 2 Na de bespreking in de rapportvergadering wordt door de afdelingsleider op basis van het advies van de docentenvergadering (en de RT-er) besloten of de leerling in aanmerking komt voor een tegemoetkoming in de vorm van een aangepast programma of (in de derde klas vwo) dispensatie voor een tweede moderne vreemde taal (in de 4^e klas?)
- 3 De leerling dient het aangepaste programma aan het einde van het schooljaar “naar behoren” afgerond te hebben. Het programma wordt dan voldoende beoordeeld (6) en als zodanig meegewogen bij de vaststelling van het rapport.

Na het derde schooljaar komt een dyslectische leerling op havo en vwo onder voorwaarden (zie bijlage – art.26^e,lid 4c) in aanmerking voor ontheffing van een tweede moderne taal:

Leerlingen op de havo kiezen een ander profiel dan het profiel Cultuur en Maatschappij en voorkomen op die manier de verplichting een tweede moderne taal te kiezen.

Leerlingen op het vwo krijgen dispensatie als zij onderwijs volgen in het profiel Natuur en techniek of Natuur en gezondheid, en, bijvoorbeeld door hun dyslexie, zo slecht presteren op de taal waarvoor ze de ontheffing vragen, dat dit naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding in de weg staat.

Amersfoort, januari 2019

Bijlage 1 bij dispensatieregeling MVT op Het Nieuwe Eemland

Wettelijk kader:

Inrichtingsbesluit WVO   MAVO

Artikel 22. Aanvullende bepalingen eerste twee leerjaren vmbo

1. *Het onderwijsprogramma in de eerste twee leerjaren aan een school voor mavo en een school voor vbo omvat tevens onderwijs in Franse taal of Duitse taal. Deze verplichting geldt niet voor leerlingen voor wie naar de verwachting van het bevoegd gezag het onderwijs in de basisberoepsgerichte leerweg als bedoeld in artikel 10b, eerste lid, van de wet het meest geschikt is.*
2. Het bevoegd gezag kan een leerling van een school als bedoeld in het eerste lid ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in Franse taal of Duitse taal:
  - a. indien de leerling onderwijs volgt in Spaanse taal, Arabische taal of Turkse taal, of
  - b. indien de leerling
    - 1 voor de eerste maal tot een school voor mavo of een school voor vbo is toegelaten,
    - 2 is geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste,
    - 3 voordien buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs heeft gevolgd, en
    - 4 daarbij geen of te weinig onderwijs in de desbetreffende taal of talen heeft gevolgd.
3. De leerling die op basis van het eerste lid, geen onderwijs volgt in de Franse taal of Duitse taal, volgt in de sector economie van de basisberoepsgerichte leerweg in plaats hiervan, naar keuze van de leerling, het vak Arabische taal, Turkse taal, Spaanse taal, maatschappijleer II, geschiedenis en staatsinrichting of aardrijkskunde.

Artikel 26n. Ontheffingen en vrijstellingen vmbo

1. Het bevoegd gezag van een school voor mavo of vbo kan een leerling, na overleg met de leerling en, indien de leerling minderjarig is, met diens ouders, voogden of verzorgers, ontheffing verlenen van het volgen van het onderwijs in lichamelijke opvoeding, indien de leerling vanwege diens lichamelijke gesteldheid niet in staat is dit onderwijs te volgen. Het bevoegd

gezag geeft de inspectie kennis van de verleende ontheffing en vermeldt daarbij de gronden waarop deze ontheffing berust.

2. *Het bevoegd gezag kan toestaan dat een ontheffing, verleend voor de eerste twee leerjaren van het volgen van een tweede moderne vreemde taal, tevens geldt als ontheffing voor die taal voor de periode waarin de leerling onderwijs in de kaderberoepsgerichte, theoretische of gemengde leerweg volgt, met dien verstande dat Arabische taal, Turkse taal, Spaanse taal, maatschappijleer II, geschiedenis en staatsinrichting, of aardrijkskunde in de plaats komt van het onderwijs in de taal waarvoor de vrijstelling is verleend. Deze toestemming kan slechts worden verleend ten behoeve van leerlingen die:*
  - a. *op grond van artikel 22, eerste lid, beschikken over een ontheffing en deze ontheffing wordt voortgezet,*
  - b. in de periode van de eerste twee leerjaren onderwijs in de Arabische taal, de Turkse taal, of Spaanse taal volgden, of
  - c. onderwijs gaan volgen in de basisberoepsgerichte leerweg en die in het schooljaar voorafgaand aan het betrokken schooljaar leerwegondersteunend onderwijs volgden.
3. Dit artikel geldt tevens voor leerlingen die in een hoger leerjaar voor de eerste maal in Nederland tot een school zijn toegelaten.
4. De leerling van een school voor vmbo, voor zover het betreft de theoretische leerweg, die in het bezit is van het diploma vmbo in de kaderberoepsgerichte leerweg of de basisberoepsgerichte leerweg en die in plaats van de vakken, als bedoeld in artikel 10b van de wet, of als extra vak examen heeft afgelegd in één of meer vakken van artikel 10 van de wet of artikel 26c dan wel 26b, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak respectievelijk deze vakken.
5. De leerling van een school voor vmbo, die reeds met goed gevolg het eindexamen heeft afgelegd van een andere leerweg van het vmbo, is vrijgesteld van het volgen van de maatschappelijke stage.

Uit: Masterplan dyslexie

[Kunnen leerlingen in het vmbo vrijstelling krijgen voor de tweede moderne vreemde taal?](#)

Nee, vrijstelling voor Frans én Duits is niet mogelijk.

In de eerste twee leerjaren van het vmbo is Frans óf Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht. Scholen mogen zelf kiezen welke van deze twee zij aanbieden, maar mogen ook beide talen aanbieden. Voor het volgen van alleen Frans of alleen Duits is daarom geen ontheffing nodig. Vrijstelling voor Frans én Duits is niet mogelijk. Op scholen waar maar één taal wordt gegeven, kan dus geen

vrijstelling worden gegeven. Een uitzondering kan worden gemaakt voor leerlingen die doorstromen naar de basisberoepsgerichte leerweg (zie [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22](#), eerste lid).

Wel kan de school in de eerste twee leerjaren van het vmbo zelf invulling geven aan het onderwijs in die tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor de moderne vreemde talen. Zo kan er bijvoorbeeld meer nadruk worden gelegd op mondelinge communicatie en minder op leesvaardigheid. De school moet hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Alleen in een aantal specifieke gevallen (zie [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22](#), tweede lid) is ontheffing voor Frans én Duits mogelijk. Het gaat hierbij niet in eerste instantie om dyslectische leerlingen. Ontheffing is mogelijk voor leerlingen die:

- Spaans, Arabisch of Turks volgen;
- buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen. Deze leerlingen hebben in de tussentijd niet al op een andere vmbo-school in Nederland onderwijs gevolgd en stromen niet in het eerste leerjaar in. Wanneer ze in het eerste jaar instromen, kunnen ze het reguliere programma volgen en is er geen sprake van achterstand.

In de bovenbouw van het vmbo zijn er weinig mogelijkheden tot ontheffingen geregeld, omdat er in de verschillende sectoren veel keuzevrijheid is. Het probleem kan meestal worden omzeild door een vak (lees: Frans of Duits) eenvoudigweg niet te kiezen. De ontheffingsmogelijkheden concentreren zich daarom op de sector Economie.

In de sector Economie moeten leerlingen kiezen tussen wiskunde of een tweede moderne vreemde taal. Ze kunnen dan ook de tweede moderne vreemde taal vermijden door wiskunde te kiezen. Leerlingen die in de eerste twee leerjaren ontheffing hadden voor Frans of Duits, behouden deze ontheffing in de sector Economie. In plaats van Frans of Duits kunnen ze kiezen voor Arabisch, Turks, Spaans, maatschappijleer II, geschiedenis en staatsinrichting of aardrijkskunde. Dit geldt ook voor leerlingen die onderwijs gaan volgen in de basisberoepsgerichte leerweg en die eerder leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) volgden.

De mogelijke vrijstellingen voor de bovenbouw van het vmbo zijn vastgelegd in het [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26n](#).

Het is de verantwoordelijkheid van de school om per geval de mogelijkheden voor vrijstelling te bekijken. Er is geen toestemming vooraf van de inspectie nodig; de school is wel verplicht de vrijstelling aan de inspectie te melden. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van ten minste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van de school.

Wanneer het gaat om aanpassingen aan het onderwijsprogramma of om vrijstellingen van (onderdelen van) bepaalde vakken is het van belang om goed de doorstroommogelijkheden van de leerling in het oog te houden. Dit geldt bijvoorbeeld wanneer de school een andere invulling geeft aan het vak Frans of Duits.

Bijlage 2 bij dispensatieregeling MVT op Het Nieuwe Eemland

Wettelijk Kader

Inrichtingsbesluit WVO

HAVO/VWO

Artikel 21. Aanvullende bepalingen eerste drie leerjaren vwo en havo

1. Het onderwijsprogramma in de eerste drie leerjaren aan een school voor vwo en een school voor havo omvat tevens onderwijs in Franse taal en Duitse taal.
2. Het bevoegd gezag kan een leerling van een school als bedoeld in het eerste lid ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in Franse taal of Duitse taal, indien de leerling onderwijs volgt in Spaanse taal, Russische taal, Italiaanse taal, Arabische taal of Turkse taal.
3. Het bevoegd gezag kan een leerling van een school als bedoeld in het eerste lid ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in Franse taal of Duitse taal dan wel in beide talen, indien de leerling
  - a. voor de eerste maal tot een school voor havo of een school voor vwo is toegelaten,
  - b. is geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste,
  - c. voordien buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs heeft gevolgd, en
  - d. daarbij geen of te weinig onderwijs in de desbetreffende taal of talen heeft gevolgd.
4. In de eerste drie leerjaren van een gymnasium wordt tevens onderwijs verzorgd in Latijnse taal en literatuur en Griekse taal en literatuur.

Artikel 26e. Ontheffingen en vrijstellingen vwo en havo

1. Het bevoegd gezag van een school voor vwo of havo kan een leerling ontheffing verlenen van het volgen van het onderwijs in het vak lichamelijke opvoeding indien de leerling vanwege diens lichamelijke gesteldheid niet in staat is dit onderwijs te volgen. Het bevoegd gezag geeft de inspectie kennis van de verleende ontheffing en vermeldt daarbij de gronden waarop deze ontheffing berust.
2. De leerling van een school voor vwo die in het bezit is van het diploma havo is vrijgesteld van het volgen van de maatschappelijke stage alsmede van onderwijs in de volgende vakken van het gemeenschappelijk deel: algemene natuurwetenschappen en maatschappijleer. Indien het betreft het atheneum is deze leerling tevens vrijgesteld van het volgen van onderwijs in het vak culturele en kunstzinnige vorming.
3. De leerling van een school voor vwo die in het bezit is van het diploma havo of het diploma vmbo en die in plaats van de vakken, genoemd in artikel 26c, respectievelijk artikel 10 van de wet, of als extra vak examen heeft afgelegd in één of meer vakken van artikel 26b, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak respectievelijk deze vakken.

4. Het bevoegd gezag van een atheneum kan een leerling ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in de taal genoemd in artikel 26b, eerste lid, onder c*, in de volgende gevallen:
  - a. de leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal;
  - b. de leerling heeft een andere moedertaal dan de Nederlandse taal of de Friese taal;
  - c. *de leerling volgt onderwijs in het profiel natuur en techniek of het profiel natuur en gezondheid en het onderwijs in de taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding.*
5. *Bij toepassing van het vierde lid, wordt de taal vervangen door een van de vakken of programma-onderdelen, genoemd in artikel 26b, derde tot en met zesde lid, of in het zevende lid, onder c of d, met een normatieve studielast van tenminste 440 uren, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze als zodanig aanbiedt.*
6. De leerling van een school voor havo die in het bezit is van het diploma vmbo en die in plaats van de vakken, genoemd in artikel 10 van de wet, of als extra vak examen heeft afgelegd in één of meer vakken van artikel 26c of 26b, is vrijgesteld van het volgen van onderwijs in dit vak respectievelijk deze vakken.

*: Frans, Duits

Uit: Masterplan Dyslexie:

[Kunnen leerlingen havo/vwo vrijstelling krijgen voor de moderne vreemde talen?](#)

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor moderne vreemde talen. Zo kan er bijvoorbeeld meer nadruk worden gelegd op mondelinge communicatie en minder op leesvaardigheid. De school moet hierbij wel rekening houden met de mogelijke profielkeuze van de leerling in verband met zijn doorstroommogelijkheden.

Alleen in een aantal specifieke gevallen – het gaat niet specifiek om leerlingen met dyslexie – is ontheffing mogelijk:

- Leerlingen die Spaans, Russisch, Italiaans, Arabisch of Turks volgen kunnen ontheffing krijgen voor Frans óf Duits. Het is niet mogelijk beide vakken te vervangen;
- Leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen kunnen ontheffing krijgen voor Frans, Duits of beide talen. Deze leerlingen hebben in de tussentijd niet al op een andere havo- of vwo-school in Nederland onderwijs gevolgd en stromen niet in het eerste leerjaar in.

Wanneer ze in het eerste jaar instromen, kunnen ze het reguliere programma volgen en is er geen sprake van achterstand.

In de bovenbouw van het havo is per 1 augustus 2007 een tweede moderne vreemde taal in drie van de vier profielen niet verplicht. Havo-leerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan Cultuur en maatschappij.

Leerlingen in de bovenbouw van het atheneum moeten naast Engels een tweede moderne vreemde taal volgen. Hiervoor kunnen Frans, Duits, Spaans, Italiaans, Russisch, Arabisch, Turks of Fries worden aangeboden. Leerlingen kunnen hiervan ontheffing krijgen als zij:

- een stoornis hebben die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis hebben die effect heeft op taal;
- een andere moedertaal hebben dan Nederlands of Fries;
- onderwijs volgen in het profiel Natuur en techniek of Natuur en gezondheid, en, bijvoorbeeld door hun dyslexie, zo slecht presteren op de taal waarvoor ze de ontheffing vragen, dat dit naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding in de weg staat.

Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

De mogelijke vrijstellingen voor de bovenbouw van het havo/vwo zijn vastgelegd in het [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e](#).

Het is de verantwoordelijkheid van de school om per geval de mogelijkheden voor vrijstelling te bekijken. Er is geen toestemming vooraf van de inspectie nodig; de school is wel verplicht de vrijstelling aan de inspectie te melden. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van ten minste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van de school.

Wanneer het gaat om aanpassingen aan het onderwijsprogramma of om vrijstellingen van (onderdelen van) bepaalde vakken is het van belang om goed de doorstroommogelijkheden van de leerling in het oog te houden. Dit geldt bijvoorbeeld wanneer de school een andere invulling geeft aan het vak Frans of Duits.